

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการบริโภคโลหิตของเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา จากสถาบันการศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการบริโภคโลหิตของเยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา อายุ 17-24 ปี ที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่ใน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับอุดมศึกษา ทั้ง ภาครัฐ และภาคเอกชน จากสถาบันการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร โดยให้เยาวชนตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเอง

ประชากร และ ตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร คือ เยาวชน (นักเรียน นิสิต นักศึกษา) ที่มีอายุ 17-24 ปี และกำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย สถาบันการศึกษา สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งภาครัฐและเอกชน จำนวน 317 แห่ง รวมประชากร 462,924 คน ดังนี้

- สถาบันการศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา	114 แห่ง	จำนวน	50,569 คน
- สถาบันการศึกษา สังกัด กรมอาชีวศึกษา	13 แห่ง	จำนวน	24,693 คน
- สถาบันการศึกษา สังกัด สถาบันเทคโนโลยี	11 แห่ง	จำนวน	30,805 คน
- สถาบันการศึกษา สังกัด สถาบันราชภัฏ	6 แห่ง	จำนวน	22,466 คน
- โรงเรียนสาธิต	3 แห่ง	จำนวน	2,307 คน
- สถาบันการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน			
- ประเภทสามัญศึกษา	38 แห่ง	จำนวน	7,772 คน
- ประเภทอาชีวศึกษา	100 แห่ง	จำนวน	106,574 คน
- สถาบันการศึกษา สังกัด ทบวงมหาวิทยาลัย			
- สถาบันอุดมศึกษาเอกชน	17 แห่ง	จำนวน	125,762 คน

-สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ	9 แห่ง	จำนวน	90,116 คน
-โรงเรียนสาธิต	6 แห่ง	จำนวน	1,860 คน
รวม สถาบันการศึกษาทั้งหมด	317 แห่ง	จำนวน	462,924 คน

ตัวอย่าง คือ เยาวชน (นักเรียน นิสิต นักศึกษา) อายุ 17-24 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสุ่มได้ โดยใช้หลักของความน่าจะเป็น (Probability Random Sampling) ซึ่งประกอบด้วย Stratified Sampling, Simple Random Sampling, Cluster Sampling และ Systematic Random Sampling⁽⁴¹⁾ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 3,082 คน จากสถาบันการศึกษาจำนวน 27 แห่ง โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. หากรอบกลุ่มประชากรเป้าหมาย คือ จำนวนสถาบันการศึกษา และจำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษา ทั้งหมด ในกรุงเทพมหานคร
2. หาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตร ในหนังสือ สถิติในวิจัยทางการแพทย์⁽⁴²⁾ การคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$\text{คำนวณ โดย ใช้สูตร } n = (Z^2pq) / d^2$$

n = จำนวนตัวอย่าง

Z = ค่า Z จากตาราง เมื่อ $\alpha = 0.05$ มีค่า = 1.96

p = อัตราการบริจาดโลหิต ในปี พ. ศ. 2535-2537 ของนักศึกษาจากสถาบันการศึกษา โดยเฉลี่ย = 12 % = 0.12 (แหล่งข้อมูล: ศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย)

$$q = 1 - p = 0.88$$

d = ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะพบผู้บริจาดโลหิต โดยกำหนดความคลาดเคลื่อน = 0.1

$$d = 0.1 \times p = 0.1 \times 0.12$$

$$\text{แทนค่าสูตร } n = (1.96)^2 \times 0.12 \times 0.88 / (0.1 \times 0.12)^2 = 2,817 \text{ คน}$$

จากการคำนวณขนาดตัวอย่าง ควรใช้จำนวนตัวอย่างไม่น้อยกว่า 2,817 คน เพื่อกันการตกสำรวจหรือผู้ที่ไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างให้มากขึ้น ประมาณร้อยละ 5 ดังนั้นจึงใช้ขนาดตัวอย่างประมาณ 3,000 คน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ตัวอย่างทั้งหมด 3,082 คน

3. แบ่งสถาบันการศึกษา(Stratified Sampling) ออกเป็น 2 ระดับ คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย กับ อุดมศึกษา และแบ่งระดับการศึกษา ออกเป็น สถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน

4. แบ่งสถาบันการศึกษาตามสังกัด (Stratified Sampling) คือ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย
5. สุ่มเลือกสถาบันการศึกษาตามเขตที่ตั้ง (Cluster Sampling) ตามเขตในกรุงเทพมหานคร
6. สุ่มเลือกตัวอย่างสถาบันการศึกษา (Simple random sampling) ร้อยละ 5-20 ของสถาบันการศึกษา จะได้สถาบันการศึกษา จำนวน 27 แห่ง คือ

6.1 สถาบันการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก

- กรมสามัญศึกษา 5 แห่ง

- ได้แก่ - โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
- โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย
- โรงเรียนเศรษฐบุตรบำเพ็ญ
- โรงเรียนบางกะปิ
- โรงเรียนจันทร์ประดิษฐ์

- กรมอาชีวศึกษา 2 แห่ง

- ได้แก่ - วิทยาลัยอาชีวธนบุรี
- วิทยาลัยพณิชยการธนบุรี

- มหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏ 1 แห่ง

- ได้แก่ - โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ประเภท สามัญศึกษา 3 แห่ง

- ได้แก่ - โรงเรียนเบญจมินทร์
- โรงเรียนเซนต์จอห์น
- โรงเรียนอำนวยการศิลป์

ประเภท อาชีวศึกษา 5 แห่ง

- ได้แก่ - โรงเรียนพณิชยการสยาม
- โรงเรียนช่างสำรวจภาษาบางแค
- โรงเรียนเทคนิคสังจิวัดน์
- โรงเรียนพณิชยการราชดำเนิน
- โรงเรียนพณิชยการเจ้าพระยา

6.2 สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา จาก

- มหาวิทยาลัยของรัฐ 1 แห่ง
ได้แก่ - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
  - สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 1 แห่ง
ได้แก่ - สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ
  - สถาบันราชภัฏ 1 แห่ง
ได้แก่ - สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
  - กรมอาชีวศึกษา 1 แห่ง
ได้แก่ - วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี
  - มหาวิทยาลัยเอกชน 1 แห่ง
ได้แก่ - มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
  - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
ประเภท อาชีวศึกษา 6 แห่ง
ได้แก่ - โรงเรียนเซนต์จอห์นโปลีเทคนิค
- โรงเรียนพณิชยการจรัสสีทวงศ์
- โรงเรียนกรุงเทพการบัญชีวิทยาลัย
- โรงเรียนพณิชยการสามเสน
- โรงเรียนเกษม โปลีเทคนิค
- โรงเรียนสยามธุรกิจพณิชยการ
7. แบ่งนักเรียน นิสิต นักศึกษา (Stratified Sampling) ตามชั้นปีการศึกษา คือ
- 7.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่
- สายสามัญ คือ ชั้น ม.5 และ ม.6
  - สายวิชาชีพ คือ ปวช. 2 และ ปวช.3
- 7.2 ระดับอุดมศึกษา ได้แก่
- สายวิชาชีพ คือ ปวส.1 และ ปวส.2
  - มหาวิทยาลัย คือ ปี 1 ปี 2 ปี 3 และ ปี 4
8. สุ่มชั้นเรียนแบบง่าย ตามชั้นปี (Simple Random Sampling) ร้อยละ 50
9. สุ่มตัวอย่างนักเรียน นิสิต นักศึกษา โดยกำหนดลำดับเลขที่ (Systematic Random Sampling) ตามสัดส่วนของเขวชน โดยหาช่วงการสุ่มเลือกตัวอย่าง (Sampling interval) ในทุกๆ คนที่ 2-20 ตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ตัวอย่างจำนวน 3,082 คน (ดังแผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 2 แสดงเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Technique)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมเกี่ยวกับการบริจจาคโลหิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยให้เขาวชน ซึ่งเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ตอบแบบสอบถามเอง (Self-administered) ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และคำถามปลายเปิด (Open-end) จำนวน 59 ข้อ แบ่งคำถามออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของเขาวชน(นักเรียน นิสิต นักศึกษา) ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนาเดิม ชั้นปีการศึกษา ระดับการศึกษา สถาบันการศึกษา ฯลฯ จำนวน 15 ข้อ
- ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริจจาคโลหิต ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 11 ข้อ
- ตอนที่ 3 ทักษะ/ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริจจาคโลหิต ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 4 พฤติกรรมและประสบการณ์การบริจจาคโลหิตของเขาวชน จำนวน 23 ข้อ เป็นคำถามรวม 10 ข้อ คำถามเฉพาะผู้ที่เคยบริจจาคโลหิต 11 ข้อ และคำถามเฉพาะผู้ไม่เคยบริจจาคโลหิต 2 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับการบริจจาคโลหิต จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดและพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหา พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องและเหมาะสม

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Pre-test) โดยนำไปทดสอบกับนักเรียน นิสิต นักศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ในกรุงเทพมหานคร คือ โรงเรียนสาขปัญญาและจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 40 ชุด เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมข้อบกพร่อง และแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

ระยะเวลาดำเนินการศึกษา

ตั้งแต่ เดือนกันยายน 2537 ถึง เดือนมีนาคม 2538

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นเตรียมการ

1. อบรมผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นบัณฑิตอาสาของศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย จำนวน 4 คน เพื่อให้ทราบขั้นตอนและกลวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือจาก ภาควิชาเวชศาสตร์ป้องกันและสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปประสานงานกับ กรม กอง ที่เกี่ยวข้องในกระทรวงศึกษาธิการ และ ทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการศึกษาวิจัย และขอทราบข้อมูลนักเรียนกับสถาบันการศึกษาทั้งหมดในสังกัด
3. นำหนังสือจากศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ไปติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือและชี้แจงรายละเอียดในการเก็บข้อมูล

ขั้นดำเนินการ

1. ทำการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย จำนวน 4 คน เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 13 ธันวาคม 2538 ถึง 30 มกราคม 2539 โดยเข้าไปชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย แจกแบบสอบถามแก่เยาวชนกลุ่มเป้าหมาย ใช้เวลาในการแบบสอบถามประมาณ 15-20 นาที และเก็บแบบสอบถามกลับคืน แต่เนื่องจากสถาบันการศึกษาบางแห่งไม่สามารถให้ผู้วิจัยทำการ แจกและเก็บแบบสอบถามภายในวันที่เข้าไปดำเนินการได้ เนื่องจากเป็นช่วงสอบและแข่งขันกีฬา จำเป็นต้องฝากแบบสอบถามให้อาจารย์ผู้ประสานงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารสถาบันการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการแทนและกำหนดนัดวันไปรับแบบสอบถามกลับคืน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อธิบายและชี้แจงให้อาจารย์ผู้ประสานงานทราบหลักเกณฑ์ข้อกำหนดและหลักในการแจกแบบสอบถามแก่เยาวชนกลุ่มเป้าหมายจนเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง
2. ตรวจสอบความเรียบร้อยและความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ แบบสอบถามที่แจกทั้งหมดจำนวน 3,400 ชุด ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และเป็นแบบสอบถามที่เรียบร้อยสมบูรณ์ จำนวน 3,082 ชุด หรือ ร้อยละ 90.6

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน
2. นำข้อมูลลงรหัส ตามคู่มือลงรหัสที่จัดทำไว้
3. บันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อแก้ไขข้อมูลที่ผิดพลาดจากการบันทึกข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้ Program SPSS/PC+ วิเคราะห์ดังนี้

- 4.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของเยาวชนผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก สถานบันการศึกษา ระดับการศึกษา ชั้นปีการศึกษา ภูมิภาคที่อยู่นี้ ปัจจุบัน สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา ค่าใช้จ่ายส่วนตัว การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมนอกหลักสูตร ภาวะการเป็นผู้นำ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต และการสนับสนุนให้มีการบริจาคโลหิตของผู้บริหารสถานบันการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และฐานนิยม แล้วนำเสนอเป็นตาราง
- 4.2 วิเคราะห์ความรู้และทัศนคติของเยาวชนเกี่ยวกับการบริจาคโลหิต จากแบบสอบถามความรู้ จำนวน 11 ข้อ และแบบสอบถามทัศนคติ 10 ข้อ พิจารณารายละเอียดของความรู้และทัศนคติแต่ละข้อ โดยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ แล้วนำไปทดสอบหาความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริจาคโลหิต โดยใช้ Chi-square test และ Student t-test
- 4.3 วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับ พฤติกรรมการบริจาคโลหิตของเยาวชน โดยใช้ Chi-square test

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย